

Regionálne združenie obcí Hornád

Abovský hlásnik

štvrtročník mikroregiónu Hornád

4. ročník, číslo 4

december 2009

Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa

Dočítate sa:

Jediný výrobca železničných podvalov na Slovensku 🐾 Pokračovanie seriálu o národných kultúrnych pamiatkach v našom mikroregióne 🐾 Udalosti roka 2009 🐾 Dodržiavate vianočné tradície? 🐾 Špeciálna krížovka

Deti nám priniesli veľa radosti

Aby nerástli samé

Na Vianoce má byť rodina pokoje. Inštinktívne sa tým riadime snáď všetci. Úsmev ako dar alebo Konto nádeje vysielané na Štedrý deň nám však pripomínajú osudy opustených detí. Pozreli sme sa, ako sa o ne staráme v našom mikroregióne.

Skoro ako doma

Prechádzame po ulici vo Valalikoch. Dom ako každý iný. Vzadu poličko, teraz už pripravené na zimu. Niečo je predsa iné – líšia sa obyvatelia. Detký domov Košická Nová Ves má v tejto obci svoje vysunuté pracovisko, samostatnú skupinu, tzv. satelit, kde žije jedenásť detí od 7 do 21 rokov. O **Dávida, Ivetu, Jozefa, Kristínu, Mareka, Martina, Milenu, Nikolu, Ondreja, Patrika a Petra** sa striedavo stará päť vychovávateľiek. „Dnes sme pripravovali vianočné ozdoby,” vraví jedna z nich, **Daniela Lúchavová**. Ak ich chcete vidieť, môžete v sobotu 19. decembra navštíviť vianočný stánok oceliarní na Hlavnej ulici v Košiciach, kde ich

ponúknu na predaj. Celý mesiac november bol skutočne plný priprav. „Čaká nás ešte pečenie medovníkov. Počas koncertu, ktorý organizuje Úsmev ako dar, chceme vytvoriť Guinnessov rekord v počte kusov, ktoré vytvoria veľké medovníkové srdce. Na tento koncert sa veľmi tešíme (konal sa v Bratislave 4. 12. – pozn. red.). No a potom nasleduje veľké upratovanie a tiež nakupovanie darčiekov. Všetko ako doma,” zdôrazňuje vedúca vychovávateľka samostatnej skupiny **Margita Mireková**.

Predsa len, vieme, že úplne ako doma to na Vianoce nebude. Hoci aj s bohatšou večerou. Zvyknú mať deti návštevu, chodia počas sviatkov niektoré aj domov? „Za jedným chlapcom chodievala mama, ďalšieho si berie na nedele teta suseda,” hovorí teta Danka, ako ju deti zvyknú volať.

Detký domov Košická Nová Ves má okrem Valalík satelity v Nižnej Myšli a v Ždani. Okrem domova môže byť riešením adopcia alebo pestúnka starostlivosť. Ďalšou z foriem starostlivosti o deti s nariadenou ústavnou výchovou je aj profesionálne rodičovstvo.

pokračovanie na strane 3

Veľká rodina. Vďaka Lakatošovcom poznajú pocit domova aj Tamarka, Richard, Barborka a Sárka.

• • • • • ako to vidí

Spolu to ide lepšie

Prekážky v každodennom živote nás posúvajú vpred. Nemáme sa ich báť. Uvedomujeme si to zvlášť teraz – s blížiacim sa koncom roka. Hodnotíme....

Ako starostka malej obce veľmi oceňujem, že je jednou z tých, ktoré tvoria mikroregión Hornád. Na našich pravidelných pracovných stretnutiach si navzájom pomáhame riešiť problémy, ktoré sa dotýkajú všetkých obcí. Keď prídu úspechy, radosť šírimo v celom okolí. Ak nastanú problémy, je dobré, že máme okolo seba ľudí, ktorí nám poradia a pomôžu. Práve tu sa nám ukazuje dôležitosť komunikácie. Nielen medzi starostami, ale aj medzi obyvateľmi našich obcí. Dobrou príležitosťou na jej rozvíjanie sú každoročné oslavy Dňa mikroregiónu Hornád v Skároši. Stretávajú sa tam starí známi, ale nadväzujú sa aj nové priateľstvá.

Rada by som srdečne poďakovala všetkým, ktorí akoukoľvek formou a mierou prispeli k zveladeniu našich obcí, obohateniu ich kultúrneho i duchovného života. Budúcnosť každej obce je hlavne v rukách jej obyvateľov.

Do nového roka 2010 Vám, milí čitatelia, prajem v menej celej redakčnej rady viac krajších dní ako tých horších, viac lásky ako nenávisťi, viac hojnosti a radosti ako smútku a trápenia. Pevné zdravie a veľa úspechov v pracovnom i osobnom živote.

Denisa Vargová, členka redakčnej rady

Traja poslanci v zastupiteľstve KSK

Historický úspech mikroregiónu

Vo voľbách do vyšších územných celkov sme si po štyroch rokoch volili župana a poslancov do zastupiteľstva. Zatiaľ čo na stoličke predsedu Košického samosprávneho kraja zmena nastala a zostal ním **JUDr. Zdenko Trebuľa** so 60,34 % hlasov, do zastupiteľstva 57 poslancov, z ktorých osem pôsobí za Košice - okolie, sa prebojoval trojlístok – **Michal Rečka** za SMER – SD s 3 466 hlasmi, nezávislý **Ing. Ján Kokarda** s 2 709 hlasmi a **Ing. Tomáš Suchý** za SDKÚ s 2 697 hlasmi. „Milo ma prekvapil veľký kolektívny úspech,“ reagoval novozvolený Ing. Ján Kokarda. „Veľmi pekne ďakujem všetkým občanom, ktorí mi vo voľbách vyslovili dôveru. Ako poslanec sa budem snažiť vždy konať tak, aby som nesklamal ani jedného z nich. Pousilujem sa, aby sme spolu naďalej presadzovali záujmy občanov. Prioritne sa zameriam na regionálny rozvoj a budovanie infraštruktúry,“ doplnil.

„Je to nielen môj úspech, ale úspech celého regiónu. Som veľmi rád, že sa nám to podarilo. Zároveň som presvedčený, že je to aj pričinením redakcie Abovského hlásnika. Čo urobím ako prvý? Zorientujem sa v rozpracovaných veciach. Závisí tiež od komisií, v ktorých budem pôsobiť,“ vyjadruje sa Ing. Tomáš Suchý. A čo na výsledky volieb hovorí Michal Rečka? „Prekvapili ma, mám uspokojivý pocit. Najskôr si plánujem osvojiť možnosti a náplň poslanca VÚC, zoznámiť sa s organizáciou, jednotlivými odbormi, ich náplňou a právomocami. Chcem čo najskôr pra-

Spokojní kandidáti – zľava Ing. Tomáš Suchý, Michal Rečka a Ing. Ján Kokarda v redakcii.

covať pre prospech nášho regiónu Košice – okolie.“ Výsledky volieb zhodnotil aj bývalý poslanec za VÚC v období rokov 2001 – 2005 **Ing. Milan Tóth**: „Veľmi sa teším. Ďakujem občanom, že prišli voliť. Výsledok je jasný. Aj články v Abovskom hlásniku mohli zohrať úlohu, čitatelia sa nad nimi mali možnosť zamyslieť a konať.“

V obciach mikroregiónu Hornád bola volebná účasť 19 %, najvyššia v Ždani 32 %, najnižšia vo Vyšnej Hutke 8 %. S výnimkou Sokolian, kde najviac hlasov získal Ján Süli, vyhral všade vo voľbe župana Zdenko Trebuľa.

red

Foto: Eugen Bernáth

Na hranici aktivity

Výdatné zrážky 11. novembra zvýšili hladinu Hornádu v Ždani na 237 centimetrov. O dva dni sa začala znižovať z hranice prvého stupňa povodňovej aktivity. „Pri lokálnych zrážkach môže hladina malých i väčších riek stúpnuť. Stalo sa to aj v povodí Hornádu. V mikroregióne Hornád sme však v tomto období povodňovú aktivitu nevyhlásili,“ informovala **Ing. Olga Kormošová**, poverená zastupovaním prednostky Obvodného úradu životného prostredia Košice – okolie. r

Tešíme sa z Vašich listov

Milí čitatelia, počas vianočných sviatkov si iste nájdete čas aj na čítanie Abovského hlásnika. Veríme, že aspoň trochu pomôže naplniť poslanstvo Sviatkov roka: Nenaplňat len stoly, ale najmä ducha. Srdečne ďakujeme za Vašu podporu počas roka a tešíme sa na ďalšie články a ohlasy. redakcia

Vďaka vám za zábavný a poučný časopis a želám vám veľa stálych čitateľov a kopec úspechov. **Elvíra Hornáková, Geča**

Vážená redakcia Abovský hlásnik. Srdečne Vás pozdravujem a zároveň chcem vyjadriť uznanie za prácu, ktorú robíte. Abovský hlásnik je dobré čítanie a už dávno nám regionálne periodikum chýbalo. **Anna Hátrašová, Čaňa**

Váš časopis sa mi veľmi páči, obľubujem články, dozviem sa o každej obci zaujímavé veci. **Marta Sedláková, Gyňov**

• • • • • otázka pre ...

MUDr. Gabriela BĀNYAIA z Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy Košice – okolie:

V mikroregióne sa sťažujú na výskyt túlavých líšok a psov. Čo s tým?

Ak uvidíte v obci túlavé zviera, zahláste to starostovi. Nezabudnite uviesť svoje meno, adresu a tiež lokalitu a čas pozorovania zvieraťa. Túlavú líšku môže odchytiť len odborne spôsobilá osoba. V regióne Košice - okolie sú to niektorí príslušníci Policajného zboru a poľovníckych združení. Po odchyte a usmrtení domáceho, túlavého alebo divo žijúceho zvieraťa musí jeho výskyt oznámiť ten, kto je vlastníkom, nájomcom alebo správcom nehnuteľností, zväčša obec alebo správca komunikácie na kafilérii, tel. 0904 240 844. Všetky uhynuté zvieratá vyšetrujeme a monitorujeme výskyt besnoty. Obozretnosť nikdy nie je na škodu, ale občania by nemali mať dôvod na obavy. Posledné pozitívne prípady besnoty u divo žijúcej zveri sme zaznamenali v roku 2006. Ak by občania mali u zvieraťa podozrenie z besnoty, musia absolvovať laboratorné vyšetrenie prostredníctvom Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy Košice – okolie, Kukučínova 24, tel: 055 / 622 22 67. Na uvedené informácie reagoval starosta Skároša **Ing. Štefan Elizeuš**: „Nie som spokojný s počínaním Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy. Problém s túlavým psom nám vyriešiť nepomohli.“ Po stopách témy sa vyberieme v budúcom čísle. red

Z európskych fondov masové investície

Obce zažijú veľkú obnovu

Nové chodníky i cesty, osvetlenie, lavičky a k tomu tiež sady so stromami či fontánou... To sú zmeny, ktoré onedlho potešia obyvateľov Valalík, Čane, Hanisky aj Košickej Polianky. Po náročnej niekoľkomesačnej príprave dokumentácie sa totiž na jeseň štyria starostovia dozvedeli skvelú správu: uspeli s projektmi revitalizácie centier prostredníctvom financií z Regionálneho operačného programu. Každá z víťazných lokalít získa od 330 000 do 650 000 eur.

Okrem spomínaných väčších obcí potečú peniaze aj do Gyňova, Vyšnej i Nižnej Myš-

le na opravu miestnych komunikácií. Pomôže im Program rozvoja vidieka, z ktorého odčerpajú každá po necelých 250 000 eur. V Sokolaniach zase za 370 000 eur zrekonštruujú Obecný úrad a kultúrny dom. K tejto sume prispievajú všetky samosprávy piatimi percentami z vlastných zdrojov.

Počas zimných mesiacov jednotlivé obce vyberú dodávateľov prác, ktorí by mali zadanie dokončiť v priebehu roka 2010. Výsledkom bude atraktívnejšie prostredie a kvalitnejšie cesty.

dra

Aby nerástli samé

dokončenie zo str. 1

Rodičmi na plný úväzok

Jeho náročný chlebič poznajú niektorí z prvej ruky. „Šli sme do toho s ilúziami. Postupne sme ich však stratili. Deti prichádzajú s rôznymi problémami,“ uvádza nás do sveta „profimám“ a „profiotcov“ **Petra Lakatošová** zo Ždane. Sme na návšteve vo veľkej rodine. Spolu s manželom **Rastislavom** sa starajú o päť ratolestí – **Ivanku, Kamilku, Sárku, Šimonka a Tamarku**. Dve sú z detského domova v Košiciach, tri ich vlastné. „Rozdiely nerobíme. Niekedy nás naše učia ako sa správať. Spolu sa hrajú, delia o veci. Vedia však, že deti z domova sú tu len dovtedy, kým im nenájdu mamu a otca,“ hovoria Lakatošovci. V profesionálnom rodičovstve sa striedajú od roku 2007 podľa toho, kto má zamestnanie. Petra je momentálne na materskej dovolenke, Rastislav pracuje ako profesionálny rodič. „Nedá sa to však striktno oddeliť. Pomáhame si navzájom. Je to veľmi fyzicky náročné. Manželka nespala celú noc, odkedy sa narodila naša najstaršia dcéra,“ podotýka bývalý učiteľ telesnej výchovy a informatiky, neskôr kontrolór v ŽPSV v Čani. „Chodil do práce, ale nebol šťastný. Na internete sme našli možnosť stať sa profirodičmi, absolvovali sme kurz,“ opisuje začiatky Petra. Okrem dvoch rómskych sestričiek sa starali už o ďalšie tri deti.

Aké sú formy náhradnej starostlivosti o deti?

Profesionálny rodič je pracovníkom detského domova. Stará sa o dieťa, prednostne do veku troch rokov, vo vlastnom rodinnom prostredí. Cieľom profesionálnej rodiny je poskytnúť domov dieťaťu do doby, kým sa nebude môcť vrátiť do jeho biologickej rodiny alebo ho nebude možné umiestniť v pestúnskej starostlivosti, resp. dieťa si natrvalo osvojiť.

Pestúnska starostlivosť vzniká na základe rozhodnutia súdu, pričom sa prihliada na záujem dieťaťa. Súd v rozhodnutí vymedzí rozsah práv a povinností pestúna k dieťaťu. Pestún je povinný vykonávať osobnú starostlivosť o dieťa v rovnakom rozsahu, v akom ju vykonávajú rodičia. Tí majú právo stykať sa s dieťaťom, ktoré bolo zverené do pestúnskej starostlivosti.

Osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom rovnaký vzťah, aký je medzi rodičmi a deťmi so zodpovednosťou, práva i povinnosťami. Zanikajú vzájomné práva a povinnosti medzi osvojencom a pôvodnou rodinou. **r**

Deti potrebujú cítiť, že niekomu na nich záleží.

V detskom domove vo Valalickoch sa na Vianoce chystali už v predstihu. Vela práce s ratolestami má i Daniela Lúchavová.

„Priniesli nám veľa radosti. Ich odchod bol ťažší ako príchod. Jednému dievčatku sme krstnými rodičmi, a tak sme doteraz v kontakte,“ vraví Petra.

A ako vníma rolu profesionálnych rodičov okolie? „Prekvapili nás niektoré reakcie. Neboli vždy pozitívne. Ale moja mama si po nás urobila kurz a teraz má v opatere dievčatko,“ hovorí s radosťou v hlase Petra. K malému Šimonovi sa k nám do obývačky pridáva čerstvo vospinkaná Kamilka. „Profesionálne rodičovstvo je o sebazaprení. Teraz sa o toto zamestnanie zaujímajú i ľudia bez práce. Môžu však nastať situácie, keď si povedia, že sa na to nehodia a vrátia deti späť do domova. Je to pre ne horšie, ako keby tam zostali celý čas. Malo by sa to viac ošetriť,“ hodnotí Rastislav Lakatoš s Kamilkou v náručí.

Jedno gesto nestačí

Dôchodcovia z valalického Klubu seniorov pre deti vyrobili handrové bábiky. „Chceme sa s nimi podeliť o radosť z bábik, ktoré by si vedeli vyrobiť aj samé. Hrali sme sa s takými, keď sme mali sotva desať rokov,“ zatelefonovala nám do redakcie vedúca Klubu seniorov **Jolana Takáčová**.

S prichádzajúcimi sviatkami sa organizujú rôzne zbierky, deti v domovoch dostávajú hračky, navštevujú ich dokonca televízne hviezdy...

„Deťom nestačí jedno gesto. Potrebujú vedieť, že im má kto pomôcť, že sa majú o koho oprieť, s kým sa porozprávať. Chcú niekam patriť, aby cítili, že nie sú samé,“ zdôrazňuje riaditeľka detského domova v Košickej Novej Vsi **Mgr. Iveta Lumtzerová**. Áno, tieto deti potrebujú Vianoce po celý rok.

Katarína Šimková

Foto: autorka a archív Lakatošovcov

Viete, kto sú profesionálni rodičia?

Mária Kucharčík, Ždaňa

Pojem profesionálni rodičia poznám. Keďže som na materskej dovolenke, momentálne nerozmyšľam, že by som sa stala profesionálnou mamou. Obdivujem však ľudí, ktorí si deti k sebe vezmú. Podľa mňa to nie je zamestnanie, ale povolanie.

Mária Tejová, Valaliky

Profesionálni rodičia? Nestretla som sa s týmto pomenovaním. (po vysvetlení) Je to veľmi dobrá myšlienka. Deťom z detských domovov treba pomôcť.

Gabriela Töröková, Čaña

O profesionálnych rodičoch som ešte nepočula. (po vysvetlení) Neuvažovala som o tom, či by som niečo také dokázala robiť.

Mária Bérešová, Valaliky

Viem, kto sú profesionálni rodičia. Štát by im mal viac vychádzať v ústrety. Môžu to robiť len ľudia, ktorí situáciu dokážu citovo zvládnuť. Lebo už to nie sú len profesionálni rodičia, ale rodičia.

Lukáš Krafcík, Valaliky

Berú si deti z detských domovov. Myslí, že by si ich mali aj nechať. Ak má dieťa od nich odísť, je to preňho trauma. Časom môže nabráť návyky ich výchovy.

O profesionálnom rodičovstve by som uvažoval, keby som nemal vlastné deti.

Katarína Šimková, foto: autorka

Po 200 rokoch opäť duby v Trstenom pri Hornáde O čo sa zaslúžili deti

Skoro po dvoch storočiach vrátili deti z Trsteného pri Hornáde k rieke duby. To, čo ich predkova v prvých polovici 19. storočia vyklčovali, sa žiaci s učiteľmi a aktivistami občianskeho združenia Priatelia trstenskej prírody rozhodli v rámci projektu Zachráňme Starý Hornád obnoviť. „Z urbariátu sme sa dozvedeli o dávnych stromoch. Štefan Szabó z občianskeho združenia Sosna nám zase prezradil, že zvyšky pôvodného duba letného nájdeme v Nižnej Myšli,“ vysvetľuje Abovskému hlásniku vedúci OZ **Rastislav Šelepský**. Následne získali povolenie na výsadbu stromov pri Hornáde od Slovenského vodohospodárskeho podniku, urbariát v Nižnej Myšli dovolil nazbierať žalude z drevín. V septembri ich pozbierali a 21. októbra vysadili na lúke blízko starého Hornádu. Prinavrátene pôvodnej dreveniny do katastra Trsteného pri Hornáde zaznačili aj do obecnej kroniky spolu s menami detí, ktoré sa o to pričínili. Aktivita bola súčasťou projektu Zachráňme Starý Hornád, ktorý tento rok získal via-

cero grantov. Deťom sa s učiteľmi a dobrovoľníkmi podarilo zlikvidovať čiernu skládku, žiaci sa tam učia počas prírodovedného krúžku. Na mieste plánujú vytvoriť oddychovú zónu. **kš**

Foto: Rastislav Šelepský

Vikina Rybárová a Zuzka Husárová sadia duby pri starom Hornáde.

Takmer stovka detí v novej škole Škola z družstva. Veľká rekonštrukcia za tisíce eur.

Dvadsať osem škôlkarov a šesťdesiatpäť školákov sa učí v nových priestoroch.

Nástup do školy pre deti z Nižnej Myšle bol významným historickým momentom. Po šiestich generáciách sa materská a základná škola presťahovali z bývalého jezuitskeho kláštora do zrekonštruovanej budovy niekdajšieho poľnohospodár-

skeho družstva. Šesť tried, priestranné chodby, šatne, počítačová miestnosť a telocvičňa v základnej škole a dve presvetlené triedy v škôlke, kuchyňa i jedáleň vznikli vďaka svojpomocnej rekonštrukcii v obci v hodnote 45 808 eur. „Najväčšiu zásluhu majú terajší poslanci obecného zastupiteľstva, starosta **Marián Karvanský** a jeho zástupca **Ludovít Grega**. Budova je pekná a účelná, no potrebujeme ďalšie investície do okolia, prístupovej cesty a chodníkov. Verím, že spoločnými silami sa nám to podarí,“ vyslovila sa riaditeľka ZŠ **PaedDr. Marta Vlasatá**. Škola v Nižnej Myšli sídlila v jezuitskom kláštore od roku 1887 v prenájme. Na rekonštrukciu 730 – ročnej budovy by však potrebovali nemálo financií, navyše výhodnejšie je, ak využívajú obecný majetok. Po viacerých rokoch úvah projekt sťahovania do družstva schválili a deti sa tak môžu tešiť z novej školy. **šim**

Foto: OcÚ Nižná Myšľa

Vynovený obecný úrad, cintorín i vodovod Zmeny v Nižnej Hutke

V Nižnej Hutke to žije čulým stavebným ruchom. Po tridsiatich deviatich rokoch pôsobenia obecného úradu v ňom v novembri prispôsobili priestory z bývalých učiteľských bytov na kancelárske účely. Pribudlo nové WC, znížené stropy, nové podlahy, dobudovali ústredné kúrenie. Využili prostriedky od ministerstva financií vo výške 13 278 eur, obec prispela sumou 1 328 eur. Navyše, vďaka zatepleniu budovy ušetrí energiu. Od októbra minulého roku do marca 2009 tiež vymenili odkvapové rúry, natreli strechy, budovu omietli nanovo. Obec financovala 6 639 eur, z ministerstva výstavby a regionálneho

rozvoja získala 14 937 eur. V tomto roku tiež upravili verejný priestranstvo na cintoríne, osadili nový kríž. Príspevok 3 500 eur dostali od Slovenskej agentúry pre životné prostredie, obec spolufinancovala 5 %. Do konca decembra by mali dokončiť druhú etapu výstavby vodovodu v úseku 477 metrov s domovými prípojkami. K 80 000 eurám z Enviroföndu pridala obec 4 000 eur. Aby bol vodovod hotový, potrebujú dokončiť ešte polovicu. Predpokladajú, že sa to podarí najneskôr do roku 2012. Po krôčikoch sa dostávajú do vytúženého cieľa, čo by mohlo motivovať aj ostatné obce. **red**

• • • • • predstavujeme Malby zo srdca

Keď ju niečo zaujme, necháva nápad dozriieť v hlave. Na tvorbu totiž treba veľa času. **Dana Lešková** vystavovala v novembri svoje obrazy i drevené plastiky vo vynovenom kultúrnom dome v Kokšove – Bakši. Rodom Sokoliančanka sa vydala do Valalík. Hoci kreslila od malička, naplno sa záľube začala venovať práve tam. Manželov dedko sa kamarátil s insitným umelcom **Štefanom Hudym**. „Bol môj mecenáš. Poradil mi pri tvorbe, zoznámil ma s Krajským osvetovým strediskom v Košiciach, ktoré podporuje umelcov,“ spomína si D. Lešková. Prvýkrát vystavovala v novembri 2002, jej obraz Ujo Imro sa dostal i na celoslovenskú výstavu Výtvarné spektrum v Humennom. Čo patrí medzi jej najčastejšie motívy? „Príroda, stromy, ale aj ľudia. Študujem sociálnu prácu na vysokej škole v Košiciach, tak by som mala mať k ľuďom blízko. Je to dobrý relax vo voľnom čase,“ rozpráva Dana Lešková, v súčasnosti už Bakšanka. Na výstave ste mohli vidieť všetochuť z jej tvorby. Umenie ju však zatiaľ neživí. „Malujem zo srdca, podľa seba,“ vyznáva sa. V budúcnosti by sa chcela zamerať na ukončenie štúdia, po ňom by si veľmi rada našla prácu, kde využije umenie.

Katarína Šimková

Foto: Kultúrne centrum Abova

Starosta Kokšova – Bakše **Cyrl Hudák**, insitná umelkyňa **Dana Lešková** a vedúca Kultúrneho centra Abova **Mgr. Renáta Kočišová** počas vernisáže.

Heligonkári z Abova, hláste sa!

Zvuk heligónky chytí za srdce. Je však málo ľudí, ktorí na nej vedú hrať. S nápadom sústrediť ich prišiel starosta Kokšova – Bakše **Cyrl Hudák**. „Zatiaľ o sebe vieme v mikroregióne len štyria. Bol by som rád, keby sa nás zišlo viac,“ želá si. Kultúrne centrum Abova v Bidovciach v spolupráci s Obecným úradom v Kokšove-Bakši plánuje v mikroregióne Hornád v januári alebo februári zorganizovať pracovné stretnutie heligonkárov. Počas neho si chcú dohodnúť vystúpenia či regionálnu prehliadku inštrumentalistov v regióne. Zhláste sa poštou, e-mailom alebo telefonicky do konca roka metodikovi pre folklór Kultúrneho centra Abova **Ivanovi Zezulkov** na adresu: Kultúrne centrum Abova, 044 45 Bidovce 206, tel/fax 055/696 58 07, 0917 525 677, ivan.zezulka@vucke.sk alebo kultura.abova@vucke.sk. **kca**

Jediní vyrábajú železničné podvaly Kúsok z nás

Vedeli ste, že z celej republiky iba v Čani vyrábajú železničné podvaly? Po firme špecializovanej na prefabrikáty a modernom hospodárskom dvore preto redaktorské pero Abovského hlásníka zamierilo do Železničnej priemyselnej stavebnej výroby, a.s. (ŽPSV).

Na trati Bratislava – Košice a späť

Ich výrobky môžete nájsť na vysokorychlostných tratiach medzi Bratislavou a Žilinou či v koridore zo Žiliny do Čadce. Kúsok domova nás teda sprevádza po cestách celým Slovenskom. A tiež na každej vlakovej stanici. „V novej hale na drobnú betonársku výrobu produkuje sa šalovacie dielce, obrubníky, zámkové či zatravnovacie dlažby. Okrem toho transportujeme betónové zmesi pre stavebné firmy aj individuálnych stavebníkov,“ oboznamuje nás terajší generálny riaditeľ **Ing. Jaroslav Holubica**. Dlhé roky firmu riadil rodák zo Ždane **Ing. Anton Lakatoš**. Založil akciovú spoločnosť, vybudoval administratívnu budovu, zmodernizoval firmu. „Bol to dobrý

Ako sa vyrábajú železničné podvaly?

„Proces začína prípravou formy na valčekovej dráhe. Najprv sa očistí a namaže separačným olejom. Na ďalších pracoviskách do nej vkladajú a pripevňujú armatúry, hmoždinky a iné pomocné súčiastky. Po napnutí predpínacej výstuže formu naplnia čerstvým betónom. Ten sa potom pri vibrácii zhutní. Neskôr vložia formu do parnej komory. Tam betón urýchlene tvrdne, a tak po asi jedenástich hodinách možno hotové výrobky vyklopiť z formy. Prázdna forma potom putuje po valčekovej dráhe na prvé pracovné miesto, kde sa začína nový výrobný cyklus. Hotové výrobky vyvážame z výrobnéj haly na expedičné skládky, odkiaľ sa potom nakladajú na železničné vagóny alebo na autá,“ ozrejmjuje výrobný postup **Pavol Palkáň** z oddelenia kvality. **red**

po celom Slovensku

človek a silná osobnosť. Z jeho náhleho odchodu tam, odkiaľ niet návratu, sa ani po pol roku nevieme spamätať,“ spomína Ing. Holubica.

Práca pre silné ženy

Vo firme pracuje 75 ľudí z Čane, Geče, Valalík, Trsteného pri Hornáde, Kokšova – Bakše i Skároša. Denne vyrobia 280 železničných podvalov. Žien by ste v tomto podniku našli len 12, vo výrobe dve. Jednu z nich, **Margitu Vargovú**, sme zastihli pri armovaní – vkladani železných armatúr – drôtov do formy podvalov. „Robím tu už od roku 1994. A či je to ťažká práca? V Jednote, kde som pôsobila predtým, som musela dvíhať prepravky. Zvykla som si tu a ide mi to už dobre,“ povedila sa s nami o dojmy. Skladníčka **Jolana Bérešová** prišla do firmy v apríli 1971. „Veľa sa toho zmenilo. Predtým sme nakupovali štvrtť aj pol roka dopredu. Teraz sa kupuje len to, čo hneď treba. Ručnú prácu nahradili počítače,“ vyslovila sa veselá osôbka plná energie, ako ju opisujú kolegovia. Tam, kde pani Bérešová pracuje, bola predtým stolárska dielňa. Súčasná administratívna budova je bývalou kotolňou.

Globálne a lokálne

ŽPSV je nástupcom jedného z bývalých závodov štátneho podniku Průmyslová výroba železničného stavebnictví so sídlom v Prahe. V roku 1992 sa z nej stala akciová spoločnosť. Súčasnými akcionármi sú ŽPSV Uherský Ostrov, ktorú vlastní španielska firma OHL a Železnice Sloven-

Margita Vargová pri armovaní.

skej republiky. Firma vyrába aj betónové stĺpiky na plot, v areáli vystavuje svoje výrobky. Je tu aj predajňa, kde stavbári zoženú tovar priamo od výrobcu v lepšej cene. Hoci ŽPSV pôsobí globálne, pomáha i lokálnemu domácemu majstrovi, trebárs i z vedľajšej ulice.

Katarína Šimková

Foto: autorka a archív firmy

Nielen sponzorstvo, ale i autožeriav

„Obciam zvykneme poskytnúť autožeriav, vozidlo s hydraulickou rukou či fekálne vozidlo. Ak potrebujú, dodáme im betónovú zmes. Spolupracujeme veľmi dobre. Aj obec pomáhajú firme,“ priblížil **Ing. Holubica**.

„Spolupráca so ŽPSV spočíva hlavne v podpore vo finančnej a sponzorskej oblasti. Pomáhajú nám pri usporadúvaní obecných akcií, súťaží, rôznych podujatí. Obec využíva pomoc ŽPSV aj pri technických prácach. Dane od ŽPSV tvoria 6,46 %,“ dozvedeli sme sa od starostu Čane **Michala Rečku**. **kš**

Príchod eura do nášho života

Obyvatelia prijali euro bez problémov. Obchodníci si naňho zvykli, v jedinej banke v mikroregióne zaznamenali zvýšený príjem mincí. Po sto rokoch platenia korunami sme sa zaradili medzi šestnásťku krajín eurozóny, ktoré používajú jednotnú európsku menu.

Návšteva prezidenta

Vzácnu návštevu zaznamenal mikroregión v januári. Po troch rokoch sem už druhýkrát zavítal prezident Slovenskej republiky **Ivan Gašparovič**. V Čani sa okrem starostov stretol i s občanmi. Pozrel si tiež vystúpenia našich speváckych skupín.

Prvé ukážky bojov v Skároši

Vojnové ukážky v druhú májovú nedeľu prilákali vyše 3 500 návštevníkov. Simulovaná operácia 17. gardového zboru od Kuzmíc smerom na Füzérkomlós a Hollóházú tak pripomenula 64. výročie ukončenia 2. svetovej vojny. Významnou časťou sa na ukážkach podieľal Klub vojenskej histórie Krasnogvardejci.

Starý Hornád

Najúspešnejší školský projekt v mikroregióne sa zrejme týka starého Hornádu v Trstenom pri Hornáde. (viac na str. 4).

Jubilejná stovka odberov

Jubilejný stý odber absolvoval Trstenčan **František Mizák**, za čo ho odmenili plaketou profesora Kňazovického. Patrí tak medzi dvadsiatku darcov v Košickom kraji s týmto ocenením.

Siedme Dni mikroregiónu

Už po siedmy raz sa v Skároši predviedli naši najlepší speváci, hudobníci a tanečníci na Dňoch mikroregiónu Hornád. Vystúpili aj susedia z Hollóházú zo skupiny Borostyán. Starostovská pesnička, labutie jazero, mažoretky i chrámový zbor spestrili popoludnie. Regionálny futbalový turnaj vyhrali tento rok športovci z Čane.

Rekonštrukcie

Naše obce opeknievajú. Svedčia o tom početné rekonštrukcie - najväčšie opravy základných škôl v Čani, Haniske i Ždani aj škôlky v Skároši. Vynovili i kultúrne domy v Kokšove - Bakši, Gyňove, Košickej Polianke, Valalikoch i Nižnej Hutke. Pribudli nám tiež dve multifunkčné ihriská - v Trstenom pri Hornáde a Košickej Polianke.

Majsterka Slovenska vo Valalikoch

Titul majsterky Slovenska v stolnom tenise, v dvojhre mladších žiačok vybojovala **Simonka Horváthová** z Valalík. Pridala ho k bronzu v striebre v štvorhre. Udalošť bola o to významnejšia, že Majstrovstvá Slovenska v stolnom tenise najmladších žiačok hostili prvýkrát vo Valalikoch. Na zábere **Valentína Vancáková**, Simonka Horváthová, tréner **Imrich Svat** a **Ema Labošová**.

Úspech vo voľbách do VÚC

Posledné hlasovanie v roku bohatom na voľby bolo pre náš mikroregión nesmierne úspešné. Po štyroch rokoch bez zástupcu v parlamente Košického samosprávneho kraja sa do zastupiteľstva dostali hneď traja. Z vyše šesťdesiatky kandidátov v osmičke poslancov za okres Košice - okolie prerazili **Ing. Ján Kokarda**, **Michal Rečka** a **Ing. Tomáš Suchý**. Vo svojich poslancových funkciách budú do roku 2013.

Pripravila: redakcia

Spoznávame ďalšie kultúrne pamiatky

Poklady mikroregiónu - II.

Kostol Všetichsvätých vo Valalikoch, bývalá jezuitská hospodárska správa v Nižnej Myšli, kostol sv. Anny v Trstenom pri Hornáde a náhrobná kaplnka v Sokolanoch. O nich ste si prečítali v druhom tohtoročnom čísle Abovského hlásnika. Viete, aké ďalšie národné kultúrne pamiatky ukrýva náš mikroregión? Predstavíme vám zvyšné.

Pri našom pátraní sme zašli za **Emiliou Krestovou** z oddelenia archívu, dokumentácie a registratívneho strediska Krajského pamiatkového úradu v Košiciach. Aké sú plány s národnými kultúrnymi pamiatkami na najbližšie obdobie? „Chystáme revíziu kultúrnych pamiatok v okrese Košice – okolie. Budeme preverovať majiteľov, parcelné číslo a ich stav. Doteraz sme spracúvali pamiatky v Košiciach,“ dozvedáme sa.

Haniska

Kostol a liatinové kríže

Miestny katolícky kostol vznikol v roku 1656 prestavbou staršieho gotického. V rokoch 1751 – 1754 ho rozšírili o bočné kaplnky a novú vežu. Rozširovanie bočných kaplniek pokračovalo i neskôr. Vonkajšia architektúra je klasicisticky upravená. Pod kostolom sa nachádza podzemná krypta. Na fasáde nájdeme aj sochy sv. Jána Nepomuckého a sv. Iva z druhej polovice 18. storočia, pravdepodobne z dielne **Jána Antona Krausza**. V interiéri uvidíme okrem širokého spektra klenieb nástrojnú figurálnu maľbu od **Viktora Smolku** z roku 1923, pravdepodobne na staršom barokovom podklade. Do zoznamu kostol zaradili v roku 1963. Liatinové kríže na cintoríne pochádzajú z 19. storočia, najstarší z roku 1802. Národnou kultúrnou pamiatkou sú od roku 1985.

Skároš

Klasicistická kúria

Stavba pochádza z prvej tretiny 19. storočia. Jednopodlažnú blokovú budovu charakterizuje predstavaný portikus. Vedie k nemu reprezentatívne schodisko s murovaným zábradlím. Do zoznamu je kúria zapísaná od roku 1987. V súčasnosti však chátra. O príčinách sa dozvedáme v Skároši priamo od starostu **Ing. Štefana Elizeuša**: „Predtým v kaštieli sídlila osobitná škola. Kvôli nevyhovujúcim priestorom sa asi pred 15 rokmi odsťahovala. Odvtedy priestory chátrajú a v súčasnosti sú v zanedbanom, až zúboženom technickom stave. O kaštieľ sa postupne zaujímali najskôr potenciálni reštituenti, tým sa však nepodarilo uplatniť si svoj nárok, neskôr pamiatkari, až nakoniec sa stal majetkom Krajského úradu. Po jeho zrušení prešiel pod Obvodný úrad Košice, nakoniec do majetku Obvodného úradu Košice – okolie. Je otázne či sa vôbec dá ešte zrekonštruovať tak, aby mohol niekomu slúžiť. Mám obavy, že keď sa v dohľadnej dobe neurobia konkrétne kroky, už nebude čo zachraňovať.“

Čaňa

Roľnícke domy

Trojpriestorový roľnícky dom s maštالou a seníkom stojí na obdĺžnikovom pôdoryse s otvoreným kominom. Postavili ho z lomového kameňa v 1. štvrtine 19. storočia. Ako typickú ukážku miestnej architektúry ho do zoznamu národných kultúrnych pamiatok zapísali v roku 1987. Na fasáde ďalšieho roľníckeho domu zbadáme dekoratívne architektonické prvky, zvýraznené farbami. V roku 1987 ho označili za vhodný na zriadenie expozície ľudových tradícií.

Geča

Kaštieľ's kostolom

Neskorobarokové stavby postavili na miernom návrší. Kaštieľ pochádza zo 17. storočia, kostol z roku 1750 prispôbili kaštieľu. V presbytériu sa nachádza iluzívna freska (1760) od **Ondreja Trtinu**, v lodi fresky od **Jozefa Smolku** z roku 1945, maľované v pôvodných rokokových kompozíciách. Hlavná freska v presbytériu predstavuje Korunovanie Márie. Medzi národné kultúrne pamiatky patrí od roku 1963.

red

Foto: OcÚ Haniska, OcÚ Geča, web

Živió dvom novinám

V našich obciach si už noviny našli u obyvateľov stále miesto. Nečudo, štvrtstoročie alebo pätnásť rokov od začiatku vydávania určite zanechalo stopy. Stali sa akoby obyvateľmi, ktorí stále najviac vedia, rekapitulujú, oznamujú, zabávajú, pýtajú sa.

Dvadsaťpäťročný **Život Košickej Polianky** uzrel svetlo sveta v roku 1982. Ak vám počty nesydia, je to preto, lebo mal trojročnú prestávku (1988 – 1991). Za svoj život prešiel mnohými premenami. Začínal ako mesačník písaný strojom na cyklostylové blany. Listy vkladali do farebnej obálky. Postupne sa vylepšil na xeroxovú technológiu, najväčšou premenou však občasný prešiel

v máji 1999, keď ho začali tlačiť v tlačiarni. Časopis distribuovaný do schránok obyvateľov Košickej Polianky zaznamenal najväčší úspech, keď ho v roku 2004 na súťaži Miestne noviny ocenili druhým miestom v kategórii noviny obcí do 1 000 obyvateľov.

Ako tretie najlepšie noviny na Slovensku v roku 2007 vyhodnotil Slovenský syndikát novinárov **Valaličana**. Tento rok oslavuje už 15 rokov. Za ten čas sa stal jedným z hlavných zdrojov informovanosti v obci. Od predaja sa prešlo k jeho bezplatnej distribúcii, raz ho rozsiahol graficky upravili. Valaličan vychádza takisto ako občasný.

Pravidelne raz ročne sa môžu obyvatelia Ždane tešiť na ich už šesťnásťročný Spravodaj. Okrem týchto periodík v mikroregióne vychádzajú mladé Haniskoviny.

šim

Foto: autorka

Život Košickej Polianky pred štvrtstoročím a dnes.

Ukázali prácu i zábavu

Už po štvrtýkrát sa vo Valalíkoch „parádili“. Témou tohtoročnej Valalickej krojovanej parády 18. októbra bola Práca a zábava na hospodárskom dvore. Ukázali, ako sa šúpala kukurica či páralo perie. Miestnych potešila účasť priateľov z partnerskej obce Košťany nad Turcom na čele so starostkou **Mgr. Annou Hlinkovou**. Kultúrny program obohatili Paradne ňevesti z Valalík, Bakšaňe z Kokšova – Bakše, folklórny súbor Hornád a ľudová hudba Jahodná z Košíc, deti, žiaci i ďalší obyvatelia Valalík, folklórna skupina Rakovčan z Rakovca nad Ondavou, detský folklórny súbor Hanička z Košíc. Slovom sprevádzala **Helena Jakobová**, scenár napísal **Ing. Milan Tóth** a celý program režíroval **Ing. Slavomír Ondejka**. Podujatie usporiadali obec Valaliky, Kultúrne centrum Abova a Klub milovníkov autentického folklóru.

red

Foto: OcÚ Valaliky

Valalickej krojovanej parády obyvatelia ukazujú tradície.

V Košickej Polianke predvianočne

Vhodnou príležitosťou na prejav úcty k starším sú i blížiac sa sviatky. Predvianočne zamerali bohatý kultúrny program počas druhej decembrovej nedele v Košickej Polianke. Starosta obce **Mgr. Karol Dzugas** poďakoval dôchodcom za celoživotnú prácu. Zdôraznil dôležitosť úcty mladších k starším počas celého roka. Účinkovali vnúčatá a pravnúčatá starkých - deti z Materskej školy Lieskuľka, folklórna spevácka skupina Olšava z Ruskova, miestna hudobná skupina Be-Mo a ďalší účinkujúci. Po chutnej kapustnici si zaspievali piesne svojej mladosti. Záver milnej slávnosti patrili piesni všetkých piesní Tichá noc.

kdz/red

Ekumenické slovo i spev zaujali v Čani už po tretíkrát veriaciach rímskokatolíckej i reformovanej cirkvi. V rámci súboru festivalových koncertov si mohli vypočuť 18. októbra Grékokatolícky spevácky zbor z Košíc, Spevácky zbor reformovaný z Čane a Ždane a chrámo-

Zboristi v Čani a Haniske

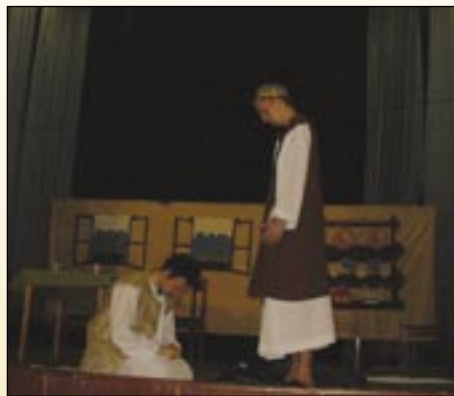
vý zbor Gaudium zo Ždane. Podujatie usporiadali rímskokatolícka farnosť v Čani v spolupráci s obecným úradom. V budúcnosti by chceli privítať evanjelické zbory.

Popoludnie po svätej omši si príjemne spestrili 25. októbra v Haniske. Počas druhého ročníka prehliadky kostolných speváckych zborov sa predstavili Zbor sv. Petra a Pavla zo Sene, Gaudium zo Ždane a tiež zbory zo Sokolian a Hanisky. Speváci rôznych vekových skupín prilákali skoro dve stovky divákov.

r

V Gyňove divadelne pre všetkých

Divadelné predstavenie Márnotrtný syn v podaní mladých z farnosti Božieho Milosrdenstva z košického sídliska KVP si pozreli aj vo vynovenom kultúrnom dome v Gyňove. Hoci sa akcia v prvú októbrovú nedeľu viazala k mesiacu úcty k starším, prišli sa pozrieť všetky vekové skupiny. Počas predstavenia a hlavne na konci účinkujúcich odmenili veľkým potleskom.

Predstavenie Márnotrtný syn videli vo viacerých obciach nášho mikroregiónu.

Prípravu celej akcie zastrešovala Obec Gyňov a ZO Jednoty dôchodcov v Gyňove.

Rovnaké divadelné predstavenie videlo aj dvesto divákov v Čani. Do kina Mier sa prišli pozrieť aj obyvatelia okolitých obcí. Námet Márnotrtný syn si tvorcovia vybrali preto, lebo v dnešnej dobe veľa detí a mládeže žije podobne ako on. Účinkujúci chceli poukázať na to, aby sme sa nad sebou zamysleli a možno zmenili niečo v našom živote.

šim

Foto: OcÚ Čaňa

V Ždani navštívili imobilných

Nielen tradičné posedenie s dôchodcami v spolupráci obce a základnej organizácie Slovenského zväzu telesne postihnutých, ale i návštevy s darčekom pre imobilných občanov patrili k mesiacu úcty k starším v Ždani. V druhú októbrovú nedeľu sa stretli obyvatelia nad 70 rokov a pozreli si program, ktorý pripravili deti zo škôl. Navyše, tento rok posedenie ozvláštnilo divadelné predstavenie Márnotrtný syn v režijnom nastudovaní kaplána **Mgr. Milana Tomka**.

kš

Foto: OcÚ Ždania

Dôchodcovia v Ždani si pozreli program detí.

V Čani sa spojili deti so starkými

Posledné októbrové dni patria v čanianskej materskej škole starým rodičom a vnúčatám. Odhaľujú tajomstvá čarovného, nepoznaného sveta tradícií a spomienok. Na pozvanie riaditeľstva a kolektívu zamestnancov prišli 26. októbra do škôlky i súbory ľudových tradícií Pantlička – deti zo ZŠ v Čani pod vedením **Mgr. Janky Hájnikovej** a súbor Domočina pod vedením **Jozefa Škovrana**. Okrem ľudových piesní zahrli scénku Ako sa v minulosti šúpala kukurica... a taktiež zapožičali kroje pre učiteľky MŠ. Zaujímavým programom plným dedinských zvyklostí a hier pre deti upúťali všetkých. Starší i mladší si tiež uvedomili, ako veľmi sa navzájom potrebujú. Deti potešili malým darčekom. Tretiaci navštívili s krátkym vinšom najstaršiu občianku obce – 95 ročnú pani **Zuzanu Sajkovú**.

red Foto: OcÚ Čaňa

V Čani navštívili starí rodičia materskú školu.

Vilija, Kračun i Hodi – tak sa volali Vianoce

Práca v predstihu, pôst a rodina

Sviatky roka majú svoj cveng aj vo zvykoch. K najbohatším a najzaujímavejším patria tie medzi Vianocami a Troma kráľmi. Mnohé postupy či obrady sú živé dodnes. Ktoré? Zistíte, ak ich porovnáte s terajšími zvykmi vo vašej rodine.

Príkazy pre ženy

Posledný týždeň pred Vianocami museli vrátiť požičané predmety, všetko oprat', vyčistiť a prácu si zadeľiť tak, aby na sviatky bolo šatstvo a bielizeň vysušené a uložené. Príkazovala im to povera. Ak vraj cez Vianoce visí v dome kožuch, bude hynúť dobytok. Ak však šaty, do roka umrie ten, komu patria. Ohľad na zdravie členov rodiny si vynucoval poriadne vyčistenie riadu, nábytku, stien. Praslicu s vretenami vynesli na povalu alebo do humna. Žena, ktorá by sa od Vianoc do Troch kráľov pozerala na vreteno, trpela by na pichanie v boku. Magický zákaz do Troch kráľov priasť, tkať, šiť, prať zabezpečoval gazdinám odpočinok bez výčitiek o leňošení. Muži narúbali dostatok dreva, dobytku vymenili podstielku, pripravili krmivo. Vykonalí všetky práce, ktoré sa dali urobiť s viacdenným predstihom.

Príprava dobrôt

Na Štedrý deň ráno, sotva minula polnoc, ženy miesili cesto na vianočné pečivo. Do úsvitu mali byť s pečením hotové. Do východu slnka malo byť z pece von. Piekol sa „beli kolač“ (cesto ako vo vianočke), ktorý bol veľký ako domáci chlieb z kysnutého cesta. Tiež langoše s tvarohom a lekvárom, orechovníky a makovníky. Gazdinám veľmi záležalo na tom, aby koláče boli dobre upečené, „vyrastené“ a chutné.

Štedrý deň nazývali aj pôstnym dňom. Cez deň sa jedlo málo, výlučne bezmäsité pokrmy pripravené na masle alebo oleji. Niektorí si zajedli z napečených koláčov a zapili ich mliekom. Väčšinou sa však nesmelo jesť nič

z jedál určených na večeru. Na dolnom Pohornadí platilo, že dievča, ktoré do večera vydržalo o hladu, malo dostať dobrého muža, parobok zas ženu. Malým deťom sľubovali, že ak bez jedla vytrvajú do večera, uvidia na stene zlatého koníka alebo koč.

V katolíckych rodinách aj večera na Viliju mala pôstny charakter. Jedli sa oblátky s medom, polievka s kyslou kapustou a sušenými hubami, pečená ryba s chlebom, koláče, bobalky s makom (niekde aj s kapustou), sušené ovocie (jablká, hrušky, slivky), v severovýchodných oblastiach kotliny aj orechy, ktoré spájali s mágiou. Mäsité jedlá (plnená kapusta, bravčové mäso, huspenina – kočoňina), sa jedli po príchode z Polnočnej omše. Stôl v roľníckej domácnosti stál pôvodne v kúte izby a považovali ho za posvätné miesto. Boli veci, napríklad klobúk, ktoré nesmeli byť nikdy položené na stole. Pri štedrovečernom stole vždy stála jedna stolička navyše pre prípadného hosťa. Okolo nôh stola obopli reťaz – to aby rodina držala pokope a pod stôl dali otep slamy: aby nastávajúci rok bol úrodný a deti zdravé. V hornej časti Košickej kotliny pod obrus na roh stola kladli peniaz, aby ten na budúci rok v domácnosti nechýbal.

Viac o tradíciách a zvykoch na www.regionhornad.sk
Imrich Jesenský
Foto: Dušan Kmec

Počias Vianoc môžete takýto betlehem s postavami v životnej veľkosti vidieť v centre Valalík.

V Imrichovi Jesenskom dozrieva téma dvadsať rokov

Ako bijú srdcia stromov?

Kronikár **Imrich Jesenský** z Čane napísal už svoju jedenástu knihu. Srdcia stromov, ako ju nazval, krstili 3. novembra na obecnom úrade **PhDr. Marta Čiderová** z odboru kultúry Košického samosprávneho kraja a starosta Čane **Michal Rečka**. „Píšem o vzácných stromoch v okolí Košíc spojených s ľuďmi a významnými historickými udalosťami,“ predstavuje knihu autor. Medzi drevinami v jedenástich obciach sa okrem tých našich môžeme dočítať aj o lipe v Dobrej Vode, pod ktorou obedovali Štúr, Hurban a Hodža pred uzákonením spisovnej slovenčiny. Dozvieme sa o poslednej moruši či o gaštanoch z roku 1834 v

Čani. Srdcia stromov sú nasledovníkom publikácie *Takí budme vždy* (knihy o krížoch). I. Jesenský ju tvoril rok, premýšľal o nej však už dvadsať rokov. „Vážim si stromy a je mi ľúto, že v niektorých obciach sú veľmi vzácne v zanedbanom prostredí,“ konštatuje spisovateľ, ktorý aj sám stromy sadi. O knihu môžete požiadať na čanianskom obecnom úrade. A čo chystá Imrich Jesenský do budúcnosti? „V apríli by som mal dokončiť poviedky z päťdesiatych rokov, keď zatvárali cirkevných hodnostárov,“ otvára ďalšie zásuvky svojej duše autor.

Katarína Šimková
Foto: OcÚ Čaňa

Jedenásta kniha kronikára Imricha Jesenského z Čane.

Jedna z mála mužských speváckych skupín funguje v Kokšove – Bakši už skoro štvrtstoročie. Osláva ho v máji. Stabilne spieva sedem – osem mužov, rád sa pridá i starosta obce **Cyril Hudák**. Väčšinou zanôtia staré ľudové piesne z regiónu, cudzie im však nie sú ani koledy. Každoročne vystupujú na košickej Hlavnej ulici počas predviačnôčného programu. Vidno ich aj na Valalickej krojovanej paráde, Dňoch mikroregiónu Hornád, jarmokoch, obecných príležitostiach, nechýbajú ani na Dargovskej ruži. Tento rok získali strieborné pásmo. Živo udržiavajú kontakty aj s blízkymi obcami, hosťovali v Nižnej Myšli, s Hutčankami spolupracovali pri vystúpení v Dominikánskom kostole v Košiciach. A ako je to s novými členmi? „V troch prípadoch nahradil otca syn, ja som tiež jeden z tých,“ dozvedáme sa od starostu. Ženy-speváčky sa v Kokšove – Bakši neujali. Spevu holduje len silnejšie pohlavie. A ešte sa aj parádia. „Pred rokom nám šli nové kroje. Všetkým na mieru. Dokonca máme i nové klobúky,“ doplnil Cyril Hudák.

šim

Foto: OcÚ Valaliky

Bakšanskí muži s krojmi na mieru

Bakšane počas Valalickej krojovanej parády.

Fúka im to už dvadsať rokov

Na slávnostnom koncerte zazneli nielen talianske melódie, ale i ľudové piesne. S oslávcami vystúpili i manželia Verebovci.

Dychová hudba Valaliky oslávila v októbri 20. výročie vzniku slávnostným koncertom. Medzi gratulantmi nechýbal starosta, Dychová hudba Hornád z Trsteného pri Hornáde, ale aj obyvatelia z družobnej obce Košťany nad Turcom. Dychovku, ktorá vznikla pod názvom Rozlet v roku 1989 na podnet vtedajšieho učiteľa Základnej umeleckej školy **Vincenta Svata**, poznáte z jarmokov, dní obcí, plesov v okolitých obciach. Ukázali sa však aj za hranicami, vo Francúzsku, v Taliansku, Poľsku i v Čechách. Pravidelne súťažia, na Valalickej krídlovke získali zlaté pásmo. V roku 1996 na podnet starostu obce **Ing. Milana Tótha, Imricha Eliáša** a prostredníctvom Košického osvetového strediska znovuožila dychová hudba pod vedením **Tomáša Morávka** a **Viliama Krunku**. V tom čase mala štrnásť mladých ľudí. Devätnásteho mája 1996 hudba zmenila názov na terajší - Dychová hudba Valaliky. Vo svojom repertoári má okrem upravených ľudových piesni aj skladby koncertného charakteru.

red

Foto: OcÚ Valaliky

Orgován je názov speváckej skupiny, ktorá začala znovu fungovať po tridsiatich rokoch v Belži. „Chcel som, aby to aj v našej obci žilo. Okrem toho idem do dôchodku. Čo budem robiť?“ vysvetľuje zakladateľ **Milan Pástor**. Pomenovali sa tak práve preto, lebo v máji je orgovánu plná Belža. „Začínal som hrávať na svadbách ako štrnásťročný, zaspával som tam na harmonike,“ prezrádza teraz už hráč na klávesy Milan Pástor. Skupinu tvoria saxofonista **Bartolomej Škovran**, bubeník **Bartolomej Lazúr** a speváčka **Nikolka Šoltésová**. Účinkujú aj **Jarmila Sotáková** a **Andrea Prokopová**. Zväčša ich vidno na svadbách, k čomu sa viaže aj ich repertoár. Čerpajú z okolia, zahrajú i rusínske piesne. Na budúci rok by sa chceli ukázať na Dňoch mikroregiónu. Fakt, že ich to baví a chcú pokračovať, potvrdzuje M. Pástor: „Začal som chodiť do základnej umeleckej školy. Som tam asi najstarší,“ hovorí s úsmevom cestou na ďalšiu hodinu klávesov.

šim

Foto: OcÚ Belža

Belžiansky orgován rozkvitá

Skupina Orgován v akcii.

Krížovka

Štartujeme novú sériu krížoviek. Veríme, že Vás, milí čitatelia, zaujmú. Prečo? Skrývajú zaujímavosti nášho mikroregiónu a výlučne pre Abovský hlásnik ich navrhol **Ján Smik**. Vylúštite špeciálnu krížovku a získajte výnimočnú cenu. Knihu Potulky mestom Košice venoval Obecný úrad Valaliky. Na správne odpovede čakáme na adrese redakcie, nájdete ju v tiráži na 12. strane.

Začiatok tajničky: Tvorcovia Abovského hlásnika želajú... /pokračovanie je tajničkou krížovky/.

Vodorovne:

A. Koniec tajničky. – B. Mesto v Turecku – stravec v medicíne – africký bocianovitý vták. – C. Súhrn záväzných pravidiel – upiecť, po česky - v basketbale prihrávka lopaty s obrátkou. – D. Historický vrch pri Třebechoviciach – **tretia časť tajničky** – vyžaruje teplo. – E. Malý, po maďarsky – vysoký, po anglicky – polomer – arménske mužské meno – kocúr, po rusky. – F. Staroveký sumerský vládca – benátsky cestovateľ – skratka minúty – mesto v Rumunsku – Slovenská republika. – G. Nevidiaca – ostrov v Egejskom mo-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A															
B															
C															
D															
E															
F															
G															
H															
I															

ri – okovalo. – H. Zvláštny pocit pred epileptickým záchvatom – usmrtil jedom – Oto, familiárne. – **I. Začiatok tajničky.**

Zvislo:

1. Mesto v Poľsku – zámorská veľmoc. – 2. Ponoríš – lutécium. – 3. Jednotka verejnej správy – čistia práním. – 4. Básnická stopa – kará-

tovej drahokam. – 5. Irena v domácom prostredí – Valéria, familiárne – cicavec z pralesa. – 6. Čínska droga – zutekalo – existujete. – 7. Bol učupený – vojenský pochod. – 8. Domácke meno lvyty – obyvateľ Ríma. – 9. Podnos – nie starý. – 10. Amerícium – trýzni – babylonský boh mesiaca. – 11. Tápaj – more, po esperantsky – čínske ženské meno. – 12.

Starogrécka bohyňa sváru – obec na Kysuciach. – 13. Nie pravák – nejasno znejúci. – 14. Malá starogrécka minca – lítium. – 15. Ukázať, po maďarsky – **druhá časť tajničky.**

Pomôcky: B. Uva. – H. Aura – 10. Sin. – 14. Obolos.

Dôležitý oznam

Vážení inzerenti, záleží nám na tom, aby ste dostávali odpovede o platových podmienkach inzercie rýchlo. V prípade záujmu sa, prosím, vždy skontaktujte priamo s predsedom redakčnej rady **Mgr. Karolom Dzugasom** na 055 / 685 43 53 alebo 0911 / 754 014. Až potom je možné dohodnúť obsahové či grafické náležitosti v redakcii.

Ďakujeme.

redakcia

Cenník inzercie pre štvrtročník Abovský hlásnik

Štvrtročník vydávaný Regionálnym združením obcí Hornád

Formáty plošnej inzercie, strana má veľkosť A4		
	čierno - biela	farebná
1/1 strana	331,94 €	497,91 €
1/2 strana	165,97 €	248,95 €
1/3 strana	122,82 €	165,97 €
1/4 strana	82,98 €	122,82 €
1/8 strana	49,79 €	82,98 €
Riadková inzercia		
Nekomerčný riadkový inzerát len pre občanov	0,05 €/znak	
Vkladané letáky do novin	0,016 €/1 kus	
Manuálne vkladania do novin v tlačiarňi	podľa počtu kusov a periodicity	
Uvedené ceny platia pri dodaní hotového grafického návrhu. Ak grafický návrh pripravuje redakcia, účtuje sa 19,92 €/hod. bez DPH.		
Zľavy za opakovanie plošnej inzercie		
2x	20 %	
3x	25 %	
4x	30 %	

SLAMENÉ BRIKETY

Vysoko kvalitné brikety vyrobené z biomasy bez chemických prísad

• • •

Vhodné na spaľovanie v bežných peciach, krboch, liatinových kotloch ...

• • •

Výhrevnosť na úrovni hnedého uhlia

• • •

Brikety horia dlho, rovnomerne a zabezpečujú dokonalé horenie

• • •

Aj fyzicky menej zdatný človek zvládne manipuláciu s briketami

Úspora až do 40% oproti palivovému drevu, až do 70% oproti plynu

Objednávky na: slamenebrikety@gmail.com, 0904 85 20 61

hľadáme partnerov pre predaj brikiet v regióne
info: slamenebrikety@gmail.com

Prídte si na Silvestra zabežkovať 18-kilometrovým Torysko - olšavským okruhom zdravia. Ak budeme mať dostatok snehu, povedie tam vyjazdená lyžiarska stopa. Snehovú nádielku od čoraz skúpejšej Meluzíny očakávajú turisti-bežkári z Klubu slovenských turistov Košická Polianka. O bežeckú stopu

S bežkami

sa starajú po celú zimu. Bežkári, stretne sa o 9.00 hodine v kultúrnom dome v Košickej Polianke. O bližšie údaje a aktuálne informácie počas zimy môžete požiadať na tel. č. 0911 754 014 alebo na obecnom úrade v Košickej Polianke, tel. 055/685 43 53.

Mgr. Karol Dzugas,
predseda KST Koš. Polianka

Ďalšie nové ihrisko

Od začiatku októbra slúži deťom zo základnej i materskej školy a športovej verejnosti Košickej Polianky multifunkčné ihrisko s umelou trávou v centre obce. Vybuďovali ho počas tohtoročného leta vďaka príspevku Úradu vlády SR a podieľu obce. Osobitosťou ihriska je precízne pripravené bezprostredné okolie – priestor pre divákov po bočných stranách a oplotenie z poplastovaného ohradového pletiva do výšky štyroch metrov po celom obvode ihriska, ktoré bráni úniku lôpt z areálu. V Polianke si dali záležať aj na osvetlení hracej plochy. Úsporné halogénové reflektory osvetľujú ihrisko kolmo z výšky 8,7 metra zo svojpomocne zhotovených stožiarov. Na zväračských a pomocných prácach pri stavbe oplotenia sa v značnej miere podieľali uchádzači zamestnaní obcou na aktivačné práce. Vyhotovili aj stožiare osvetlenia.

text a foto: Mgr. Karol Dzugas

Futbalisti na novom multifunkčnom ihrisku s osvetlením v Košickej Polianke.

Podte Srnčou stopou

Pozývame vás na 17. ročník podujatia Srnčou stopou. Na Troch kráľov 6. januára o 10. hodine sa pri základnej škole v Skároši stretnú milovníci prírody, aby sa vydali na túru s bohatým sprievodným programom.

red

Nohejbalistom zo Ždane sa darilo

S heslom Sme ako víno - čím starší, tým lepší - sa Nohejbalovému klubu 7 zo Ždane tento rok darilo. V októbri vyhrali nultý ročník Amatérskej nohejbalovej ligy v konkurencii desiatich košických a jedného prešovského družstva. Po štyroch mesiacoch bojov sa stali historicky prvými víťazmi. Na olympijskom dni Košíc 2009 sa medzi šestnástich družstiev dostali nohejbalisti do finále a po ťažkom zápase s ICS Vranov skončili na druhom mieste.

šim

Foto: Ocu Ždaňa

V tvrdej konkurencii sa hráči zo Ždane presadili.

Výhry a prehry futbalistov

Ako sa darilo športovcom v tomto roku? Prinášame vám krátky prehľad o mužstvách v jednotlivých obciach nášho mikroregiónu.

FK Haniska považovali pred začiatkom ročníka 2009/10 za jedného z najväčších favoritov na víťazstvo IV. Ligy skupiny Juh predurčeného na postup do III. Ligy VsFZ. Pod vedením skúseného trénera **Pavla Mikloša** podávali muži počas jesennej časti dobré a vyrovnané výkony, aj keď nie všetky stretnutia im vyšli podľa ich predstáv. Po odohratí 16 kôl jesennej časti je mužstvo FK Haniska na 1. mieste IV. Ligy sk. Juh, keď získalo 33 bodov so skóre 42:20.

Po rozpačitom vstupe do sezóny sa mužstvo **FK Čaňa** v IV. lige postupne skonsolidovalo a zimovať bude v pokojnom strede tabuľky.

Ambície priniesli ovocie

Vstup do svojej štvrtej sezóny v V. lige nemalo mužstvo **ŠK Sokolany** najlepší, ale všetko si napravili v závere jesennej časti, keď zabodovali aj na ihriskách súperov. Umiestnenie v strede tabuľky po jeseni by mohlo byť dobrým odrazovým mostíkom pred jarnou časťou sezóny.

Dospelí hráči **FK Geča 73** štartujú v ročníku 2009/10 v I. triede ObFZ Košice-okolie. Po nie príliš vydarenej predchádzajúcej sezóne sa očakávalo, že systematická práca ambiciózneho trénera **Jozefa Ferka** ako aj zlepšený prístup hráčov k tréningom a stretnutiam musí priniesť svoje ovocie. Od prvého zápasu išlo mužstvo jednoznačne za svojím cieľom postúpiť do V. ligy. Počas jesennej časti hralo dobrý kombinačný futbal. Mužstvo zo 14 súťažných stretnutí má na konte 12 výhier, 1 remízu a 1 prehru a získalo 37 bodov s aktívnym skóre 34:9.

Mužstvo **FC Valaliky** hrá v sezóne 2009/10 v I. triede ObFZ Košice-okolie. V minulom ročníku im prakticky do posledného kola šlo o záchranu v súťaži. Podarilo sa to, preto sa čakalo, že v novej sezóne sa posunú do stredu tabuľky. Očakávanie sa však nenaplnilo, keď nezvládli niektoré stretnutia na domácom ihrisku a prehrali kvôli chýbám a nesústredenosti. V posledných troch kolách však naplno zabodovali, a tak budú zimovať na 13. mieste so ziskom 14 bodov. V zimnej príprave musia vyvi-

núť maximálne úsilie, aby sa dostali z nebezpečného pásma zostupu.

Mužstvo **FK Kokšov - Bakša** sa vo vlnašnej sezóne pohybovalo na čelných miestach tabuľky I. triedy ObFZ Košice-okolie a o postup do vyššej súťaže prišlo až v posledných kolách. Očakávané vysoké ambície sa aj v tomto ročníku plne potvrdili. Káder tvoria niekoľkí hráči so skúsenosťami z vyšších súťaží, doplnení vlastnými odchovancami. V stretnutiach hrajú s patričným nasadením a nevzdávajú sa ani za nepriaznivého stavu ako napríklad v zápasoch doma s Čečejovcami, v Bysteri a Kalši. Mužstvo bude zimovať na 2. mieste.

Futbal v Ždani upadá, pamätníci si určite spomínajú na oveľa lepšie časy. Mužstvo dospelých hrávalo I. triedu ObFZ Košice-okolie. V jesennej časti tohto ročníka hralo mužstvo **Hornád Ždaňa** v III. triede ObFZ Košice-okolie. V odohratých 11 stretnutiach získali 7 bodov s pasívnym skóre 15:30 a patrí im 10. miesto.

Gyňov opäť v akcii

Mužstvo **Slovan Gyňov** sa po osemročnej prestávke prihlásilo v ročníku 2008/09, keď skupina nadšencov oživila organizovaný futbal. V aktuálnej sezóne sú prihlásení do III. triedy ObFZ Košice-okolie. Dosahovali priemerné výsledky a v tabuľke po jesennej časti im patrí 8. miesto, keď získali 12 bodov s pasívnym skóre 13:36. I to už je určitý pokrok futbalu v Gyňove, lebo pred rokom uzatvárali tabuľku III. triedy.

Futbalisti **Družstevníka z Trsteného pri Hornáde** patria ku stálym účastníkom I. triedy ObFZ Košice-okolie a vo väčšine predchádzajúcich ročníkov sa pohybovali v strede tabuľky. Táto jeseň im ale nevyšla podľa predstáv. Pokazili hlavne domáci zápas so Seňou. Pred jarnou časťou budú mať čo robiť, aby sa odpútali z nebezpečného pásma zostupu, ale ako poznáme futbalistov z Trsteného, keď ide do tuhého, vedia sa zomknúť a zabráť.

Chcete vedieť, ako si počínali dorastenci a žiaci? Kliknite na www.regionhornad.sk.

František Čigáš